

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ДЕРЖАВИ І ПРАВА ІМЕНІ В. М. КОРЕЦЬКОГО

О. В. Батанов, Л. В. Голяк

**СЛУЖБИ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ
У СФЕРІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ
(ІНСТИТУТ МУНІЦИПАЛЬНОГО
ОМБУДСМАНА):
ДОСВІД КОМПАРАТИВНОГО АНАЛІЗУ**

Монографія

*До 25-річчя Конституції України
та 30-річчя Незалежності України*

Видавничий дім
«Гельветика»
2021

УДК 342.553:343.211.3
Б28

Рецензенти:

Кресіна І. О. – доктор політичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України, завідувач відділу правових проблем політології Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України;
Шатіло В. А. – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри права Київського національного лінгвістичного університету, Заслужений юрист України

*Рекомендовано до друку вченою радою
Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України
(протокол № 4 від 20.05.2021 р.)*

Батанов О. В.

Б28 Служби захисту прав людини у сфері місцевого самоврядування (інститут муніципального омбудсмана): досвід компаративного аналізу: монографія / О. В. Батанов, Л. В. Голяк. – Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2021. – 340 с.

ISBN 978-966-992-549-7

У монографії висвітлюються концептуальні проблеми теорії та практики конституційно-правового забезпечення діяльності муніципальних омбудсманів. Запропоновано науково-методологічні підходи до поняття муніципальних омбудсманів, їх видової характеристики та місця серед інститутів громадянського суспільства, показано їх роль у системі муніципального контролю за належним врядуванням. Розглянуті доктринальні підходи до розуміння муніципальних прав людини як об'єкту діяльності муніципальних омбудсманів та здійснено їх видовий аналіз. Досліджено проблеми модифікації класичного інституту омбудсмана в умовах розвитку місцевого самоврядування. Розглянуто питання розвитку інституту муніципального омбудсмана в США та Канаді, а також правові моделі інституту муніципального омбудсмана в Україні. Досліджено особливості легітимізації та принципи реалізації конституційно-правового статусу муніципального омбудсмана в зарубіжних країнах. Проаналізовано функції муніципальних омбудсманів, їх права, обов'язки та форми реагування у зарубіжних країнах.

Розрахована на науковців, викладачів, магістрів та студентів юридичних спеціальностей вищих закладів освіти, депутатів місцевих рад, посадових осіб державної влади та місцевого самоврядування, усіх, хто цікавиться проблемами децентралізації та захисту прав людини.

УДК 342.553:343.211.3

ISBN 978-966-992-549-7

© О. В. Батанов, Л. В. Голяк, 2021

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	5
РОЗДІЛ 1	
Детермінанти становлення інституту муніципального омбудсмана	
1.1 Особливості муніципального рівня забезпечення та захисту прав людини.	17
1.2 Інститути громадянського суспільства в системі муніципального контролю за належним врядуванням.	36
1.3 Державні способи правозахисту від неналежного врядування у сфері місцевого самоврядування.	54
1.4 Інститут муніципального омбудсмана в механізмі недержавної правозахисної діяльності	72
РОЗДІЛ 2	
Поняття та класифікація муніципальних омбудсманів	
2.1 Поняття муніципального омбудсмана.	95
2.2 Класифікація муніципальних омбудсманів.	119
2.3 Трансформація і модифікація класичного інституту омбудсмана в умовах розвитку місцевого самоврядування.	134
РОЗДІЛ 3	
Генезис інституту муніципального омбудсмана у світі: визначальні чинники виникнення та розповсюдження	
3.1 Інституційний розвиток муніципального омбудсмана в США та Канаді.	161
3.2 Правові моделі інституту муніципального омбудсмана в країнах Європи.	191

РОЗДІЛ 4	
Особливості конституційно-правового статусу муніципальних омбудсманів: світовий досвід	221
4.1 Особливості легітимізації та принципи реалізації конституційно-правового статусу муніципальних омбудсманів	221
4.2 Функції муніципальних омбудсманів	261
4.3 Права, обов'язки та форми реагування муніципальних омбудсманів	285
РОЗДІЛ 5	
Проблемні питання становлення інституту муніципального омбудсмана в Україні	299
ПІСЛЯМОВА	330